

ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΣ

ΚΑΙ ΔΗΜΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ.

Ἀναλαβόντες τὴν υπεράσπισιν τῆς παρούσης δημοτικῆς ἀρχῆς ἐν μὲν τῷ πρώτῳ ἄρθρῳ ἡμῶν ἐπραγματεύθημεν τὰς περὶ τὰ ὑδραυλικά ἐπιτυχιστάτας αὐτῆς ἐργασίας ἀποδείξαντες ὅτι οὐχὶ δι' ὑπερβολικῶν δαπανῶν, ἀλλὰ διὰ τῶν ἀπολύτως ἀπαιτουμένων ἐντὸς τριετίας περίπου, ἐπληρώθη ἡ ὑπερτάτη τῶν ἀναγκῶν τοῦ δήμου. Ἄς φωνασκῶσιν ὅτι πρὸς τοῦτο ἐδαπανήθησαν δύο ὅλα ἑκατομύρια· ἡ δημοτικὴ ἀρχὴ ὑπέβαλε τοὺς ἀπολογισμοὺς αὐτῆς, οἵτινες καὶ ἐνεκρίθησαν παρὰ τῆς προϊσταμένης διοικητικῆς ἀρχῆς, θελεῖ δὲ ὑποβάλλει καὶ τοὺς τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους οἵτινες ἐπίσης θέλουσιν ἐγκριθῆ. Κατὰ τὸν νόμον, οἱ ἀπολογισμοὶ ἐκτίθενται ἐν τῷ δημαρχεῖῳ πρὸς γνώσιν τῶν δημοτῶν καὶ οἱ ἀμφιβάλλοντες δύνανται νὰ πεισθῶσιν ὅτι διὰ δαπάνης μόνον **700,000** περίπου δραχμῶν ἐλύθη διὰ πολλοὺς ἀκόμη ἐνιαυτοὺς τὸ ὑδραυλικὸν ζήτημα τοῦ δήμου, κατὰ τὰ ὑπὸ τοῦ δημάρχου κ. Σούτσου ὑπογεθέντα, ἅτινα ἐστῆφθησαν διὰ πλήρους ἐπιτυχίας. Καὶ τί εἶνε **700,000** δραχμαὶ ὅταν ὀλόκληρον τὸ λεκανοπέδιον τῆς Ἀττικῆς ἀνεσκάφη μέχρι τῶν ὑψηλῶν κορυφῶν τοῦ Πάρνηθος, ὅταν ἑκατοντάδες ἐργατῶν ἀδιαλείπτως ἐργαζόμενοι εἰς βάθος 40 μέτρων ὑπὸ τὴν γῆν ἔθικαν ἐν ἐνεργείᾳ πάλιν τὰ ἀρχαῖα ἔργα τοῦ Ἀδριανοῦ καὶ τῶν πρὸ τούτου καὶ μετ' αὐτὸν περὶ τὰ ὑδραυλικά ἐργασθέντων, ὅταν ἡ πόλις ἐπληρώθη ὕδατος οὐ μόνον ἐν τῷ κέντρῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἀποτάτοις αὐτῆς προαστείσις διὰ διακλαδώσεων νέων, τὰ δὲ χωρία τὰ ἀποτελοῦντα τὸν δῆμον, ὧν ἕκαστος μίαν καὶ μόνην κρήνην πρότερον εἶχεν ἀφθονῶσι σήμερον καὶ κρηνῶν καὶ ὑδάτων; ἡ μήπως πρέπει νὰ παραλείψῃ τις τὸ παρὰ τὴν δεξαμενὴν μετασκευασθὲν μέγα διυλιστήριον χωρητικότητος τετραπλασίας τῆς δεξαμενῆς, ὅπερ ἐκτὸς τῶν ἄλλων χρησιμεύει καὶ πρὸς μεγάλην συγκέντρωσιν ὕδατος, δι' οὗ διὰ μιᾶς ἐκχυομένου κατωρθώθη τὸ πολύμορον ἄλλοτε καὶ ἀκατόρθωτον ζήτημα τοῦ καθαρισμοῦ τῶν ὑπονόμων τῆς πόλεως;

Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ ἡμῶν ἄρθρῳ δι' ἀριθμῶν ἐπραγματεύθημεν τὸ ζήτημα τοῦ πρωτίστου εἰσοδήματος τοῦ δήμου, ἦτοι τοῦ ἐκ τῶν ἐμμέσων δημοτικῶν δασμῶν, ἀποδείξαντες διὰ συγκριτικῶν πινάκων τὴν κολοσιαίαν καὶ ἐντιμον αὐξήσιν τοῦ ἐσόδου τούτου ἐπὶ τῆς παρούσης δημοτικῆς ἀρχῆς ἀπέναντι τῆς καρινδοθαύσεως καὶ φυσικῆς καὶ ὑπόπτου αὐξήσεως ὅτε τὰ πράγματα τοῦ δήμου ἐλυμαίνετο ἡ ὁμὰς τῆς πρῶτης δημοτικῆς ἀρχῆς.

Ἄν καταχρώμεθα τὴν ὑπομνην ἡμῶν, ᾧ συνδημόται, ἐὰν ἐπαναλάβωμεν καὶ πάλιν ὅτι ὅτε μὲν ἡ παρούσα δημοτικὴ ἀρχὴ ἀνέλαβε τὰ τοῦ δήμου εἶρε τὸ ἐκ τοῦ ἀνωτέρου φόρου

ἔσοδον ἀνερχόμενον εἰς δραχμὰς **400**-χιλιάδας περίπου, ὅτε δὲ λήγει ἡ τετραετής αὐτῆς λειτουργία τὸ εἰσόδημα ἔχει ἀναδιπλασθῆς **ἐν ἑκατομύριον** καὶ ἐπέκεινα.

Καὶ δὲν διεχειρίσθη ἄρᾳ γε ὡς ἔδει ἡ νῦν δημοτικὴ ἀρχὴ τὴν περιουσίαν τοῦ δήμου;

Μετὰ τὰ ὑδραυλικά θέλομεν ἐξετάσει διὰ βραχέων τὸ ζήτημα τῆς καθαριότητος τὰς πόλεως, ὅπερ ἐὰν δὲν εἶνε ἀνώτερον τοῦ ὑδραυλικοῦ, εἶνε ὅμως πρὸς αὐτὸ ἴσον καὶ λόγῳ ὑγείας τῶν κατοίκων καὶ λόγῳ τερπνότητος τῆς πόλεως, ἔπρεπε δὲ ἀναμφισβητήτως νὰ προκαλέσῃ τὴν σύντονον προσοχὴν τῆς δημοτικῆς ἀρχῆς.

Εἶνε γνωστὸν ὅτι τὴν μὲν ἐπὶ τῆς καθαριότητος ἐπιτήρησιν ἔχει ἐν Ἀθῆναις δυνάμει νόμου εἰδικῆς ἢ διοικητικῆς ἀστυνομίας, ἡ δὲ παροχὴ τῶν μέσων τῆς καθαριότητος καὶ ἡ ἐκτέλεσις τῶν πρὸς τοῦτο ἔργων βαρύνει ἀποκλειστικῶς τὸν δῆμον. Εὐθύς ὡς ἠδυνήθη ἡ παρούσα δημοτικὴ ἀρχὴ ἤρξατο καταγινομένη δραστηρίως εἰς τὴν κατασκευὴν νέων ὑπονόμων ἐν τῇ πόλει καὶ ἐν μιᾷ τετραετίᾳ καὶ μόνῃ κατασκεύασε τασαύτας, ὅσαι σχεδὸν δὲν ὑπῆρχον, ἀφ' ἧς ἀνηγέρθη ἡ πόλις μέχρι τοῦ **1879** ἦτοι ἐπὶ πεντηκονταετίας περίπου. Καὶ ἡ κατασκευὴ αὐτῶν ἐγένετο κατὰ πάντας τοὺς κανόνας τῆς τέχνης καὶ ἡ παράδοσις αὐτῶν ἐνηργήθη ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν καὶ τὸν ἐλεγχον τῆς προϊσταμένης διοικητικῆς ἀρχῆς.

Ὅπου λαλοῦσι τὰ πράγματα οἱ λόγοι εἶνε περιττοί. Ἴδου **αὶ κατασκευασθεῖσαι ὑπόνομοι. Α'.** ὑπὸ τὴν ὁδὸν Ἀθηνᾶς ἀπὸ τοῦ μεγάλου Μοναστηρίου μέχρι τῆς πλατείας τῆς Ὀμονοίας. — **Β'.** ὑπὸ τὴν ὁδὸν ἀγίου Γεωργίου, ἀπὸ τῆς κρήνης Γερανίου καὶ τῆς παρὰ τὴν πλατείαν Ὀμονοίας οἰκίας Μουρούζη μέχρι τῆς ἐνώσεως αὐτῆς μετὰ τῆς ὑπονόμου Βάθειας. — **Γ'.** ὑπὸ τὴν λεωφόρον τοῦ Πανεπιστημίου, ἀπὸ τοῦ τυφλοκομείου καὶ πέραν μέχρι τῶν Χαυτείων καὶ πέραν. — **Δ'.** ὑπὸ τὴν ὁδὸν Ἀγγέσμου, ἀπὸ τῆς παρὰ τὸν Λυκαβητὸν μεγάλης δεξαμενῆς μέχρι τῆς πλατείας τοῦ Συντάγματος. — **Ε'.** ὑπὸ τὴν ὁδὸν Πατησίων, ἀπὸ τῶν Χαυτείων μέχρι τοῦ Πολυτεχνείου. — **ΣΤ'.** Ἡ τῆς ἁγίας Τριάδος ὑπόνομος ἀρχομένη ἀπὸ τῆς ἁγίας Τριάδος παρὰ τὴν πειραικὴν ὁδὸν καὶ καταλήγουσα εἰς μεγίστην ἀπόστασιν πέραν τοῦ ἀγίου Δανιὴλ. — **Ζ'.** Ἀπὸ τοῦ ἀγίου Δανιὴλ μέχρι τοῦ ἐλαιῶνος. — **Η'.** Ἡ τῆς μητροπόλεως ἄνωθεν τοῦ ἀγίου Ἐλευθερίου διὰ τῶν στενοπῶν τῆς ὁδοῦ Πανδρόσου μέχρι τῆς ὁδοῦ Ἡφαίστου. — **Θ'.** Ἡ τῆς ὁδοῦ Ἐπωνύμων. **Ι'.** Ἡ τῆς Στοᾶς. **ΙΑ'.** Ἡ μεγάλη ὑπόνομος τῆς Βάθειας ἀρχομένη ἀπὸ τῆς γεφύρας τοῦ Πολυτεχνείου καὶ καταλήγουσα εἰς τὰ βυρσοδεψεία, προωρισμένη δὲ νὰ δέχεται τὰ ἀκάθαρτα ὕδατα ὄλων τῶν ἄλλων ὑπονόμων τῆς πόλεως.

Ἐκτὸς ὅμως τῶν ὑπονόμων κατασκευάσθησαν καὶ ἄλλοι μικρότεροι ὄχητοὶ συντελοῦντες εἰς τὴν καθαριότητα τῆς πόλεως.

Ἐκάστη τῶν ἀνωτέρω ἑκτενῶν ὑπονόμων ἀναμφιλέκτως δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι εἶνε ἐγγύησις τῆς ὑγείας τῆς πόλεως. Ἄνευ ὑπονόμων καθαριότης, ὑγεία καὶ διατήρησις

τῶν ὀδῶν εἶνε ἀδύνατον νὰ ὑπάρχωσι ἄριστα δὲ κατανοή-
σασα τοῦτο ἡ νῦν δημοτικὴ ἀρχὴ ἔχει μετὰ θάρρους νὰ ἐπι-
δείξῃ σήμερον ὅτε ἐπέστη ἡ στιγμή τῆς λογοδοσίας αὐτῆς
δολόκληρον τὸ ἀνωτέρω σύμπλεγμα τῶν ὑπονόμων. Ἀλλὰ καὶ
μεθ' ὑπονόμων, ἀκαθαρίστων ὅμως καὶ δυσωδῶν ἡ ὑγεία
τῶν πόλεων κινδυνεύει καὶ ἀντὶ αὐταὶ νὰ χρησιμεύωσιν ὑπὲρ
τῆς καθαριότητος καὶ τῆς ὑγείας τῶν κατοίκων, καθίσταν-
ται ἐστία ἐπικίνδυνος τῶν μολυσμάτων καὶ τῶν ἐπιδημιῶν.
Ἰδοὺ ὁ λόγος ὁ ἐξ ἐνιαίου συστήματος ἐκπηγάζων καὶ ὁ
προκαλέσας τὴν κατασκευὴν τῆς ὑπὸ τὴν ὀδὸν Ἀγχιέσμου
ὑπονόμου τῆς Δεξαμενῆς. Συγκεντρούμενον τὸ ἐξ εἴκοσι καὶ
πέντε ὀκάδων ὕδωρ ἐντὸς τῶν μεγάλων δεξαμενῶν παρὰ τὸν
Λυκαβυτὸν καὶ διὰ μιᾶς ἀπολούμενον καὶ διοχετευόμενον διὰ
τῆς ῥηθείσης ὑπονόμου ῥίπτεται ἐναλλάξ ὡς ποταμὸς ἐντὸς
τῶν ὑπονόμων τῆς πόλεως συμπαρασύρων καὶ τὸν βόρβορον
αὐτῶν καὶ τὴν ἴλιν καὶ τὰ μιάσματα. Πρὶν ἢ ἡ νῦν δημο-
τικὴ ἀρχὴ κατασκευάσῃ τὴν σκοπιμωτάτην ταύτην ὑπόνομον
εἰσήγαγεν ἐντὸς τῶν διαφόρων ὑπονόμων τῆς πόλεως ἐργά-
τας, οἵτινες ἐξήγαγον τὴν πρὸ ἐτῶν συσσωρευθεῖσαν ἐν αὐτοῖς
ἴλιν καὶ ἀκαθαρσίαν.

Αἶτε ὑπάρχουσαι πρότερον ὑπόνομοι καὶ αἱ ἐπὶ τῆς νῦν
δημοτικῆς ἀρχῆς κατασκευασθεῖσαι κατέληγον ἐντὸς τῆς πό-
λεως, προἰδοῦσα δὲ ἡ νῦν δημοτικὴ ἀρχὴ ὅτι ἀνάγκη ὑπῆρχε
νὰ ἀπομακρύνῃ ὅσῳ τὸ δυνατόν πέραν τῆς πόλεως τὰς διὰ
τῶν ὑπονόμων τούτων διοχετευμένας ἀκαθαρσίας ἐβουλεύθη
καὶ κατεσκεύασε τὴν μεγάλην καὶ μακρὰν ὑπόνομον τῆς
ἀγίας Τριάδος, ἧς σκοπὸς κυριώτατος εἶνε, δεχομένη τὰς
ἀκαθαρσίας πασῶν τῶν ὑπονόμων τῆς πόλεως, νὰ φέρῃ ταύτας
εἰς μεγάλην ἀπόστασιν, ἥτοι πέραν τοῦ ἐλαιῶνος ἐν ᾧ δὲ διὰ
τοῦ μέτρου τούτου ἐσώθη καὶ ἐξασφαλίσθη ἡ ὑγεία τῆς πό-
λεως, ἐδημιουργήθη καὶ πόρος ὑπὲρ τοῦ Δήμου, ὅστις ἐν τῷ
μέλλοντι θέλει ἀνταποκρίνεσθαι εἰς τὴν ὑπὲρ τῆς κατασκευῆς
τῆς ὑπονόμου ταύτης δαπάνην, καθ' ὅσον τὰ ἀκάθαρτὰ ὕ-
δατα ἐνοικιάζονται.

Ἀλλ' ἄς μὴ νομίσῃ τις ὅτι ἡ δημοτικὴ ἀρχὴ ἐθεώρησεν
ἕως ἐδῶ περιοριζόμενον τὸ ζήτημα τῆς καθαριότητος τῆς
πόλεως. Πάντα τὰ οἰκόπεδα τῆς πόλεως τὰ τε ἀταίχιστα
καὶ τὰ περιτετοιγισμένα κατ' ἀνάγκην εἶχον μεταβληθῆ εἰς
ἀνοικτοὺς καὶ ὑπαιθρίους ἀποπάτους, ὅθεν ἐξεπορεύετο πᾶν
μόλυσμα καὶ πᾶσα νόσος. Ἡ δημοτικὴ ἀρχὴ δι' ἰδίας δα-
πάνης ἐκαθάρισεν αὐτὰ ἐντὸς ἡμερῶν ὀλιγίστων διαιρέσασα
τὴν πόλιν κατὰ τμήματα, τῇ συνδρομῇ δὲ τῆς διοικητικῆς
Ἀστυνομίας τὸ μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης κακὸν δὲν ἐπανε-
λήφθη ἄλλοτε. Ἐπρεπεν ὅμως τούτου γενομένου νὰ ληφθῇ
καὶ πρόνοια περὶ κατασκευῆς ἀποπάτων δημοσίων καὶ οὐ-
ρητηρίων, καὶ δὴ ἐν πάσῃ μὲν γωνίᾳ τῆς πόλεως ἐτοποθέ-
τησε καὶ ἐν οὐρητήριον. εἰς πέντε δὲ ἐκ τῶν κεντρικωτέρων
μερῶν κατῴρωσε νὰ ἐγείρῃ δημοσίους ἀποπάτους, καὶ τού-
των δὲ καὶ τῶν οὐρητηρίων τὴν φύλαξιν καὶ καθαριότητα
ἀνέθηκεν εἰς ἐπίτηδες διορισθέντας δημοτικούς ὑπηρέτας.
Ἐκτὸς ὅμως τούτων ἡ νῦν δημοτικὴ ἀρχὴ ἐπεμελήθη δρα-

στηρίως καὶ τῆς ἀποκομιδῆς τῶν ἀκαθαρσιῶν τῆς πόλεως
ἐπαυξήσασα τὰ πρότερον ὑπάρχοντα **εἴκοσι** κάρρα εἰς **τεσ-
σαράκοντα** καὶ διπλασιάσασα τὸν ἀριθμὸν τῶν ὀδοκαθα-
ριστῶν, διὰ τῆς αὐστηρᾶς δὲ ἐποπτείας τοῦ Δήμου καὶ τῶν
προστίμων καὶ τῆς συνδρομῆς ἀστυνομίας κατορθώσασα νὰ
ἐκλείψῃ ἡ σωρεία ἐκείνη τῶν ἀκαθαρσιῶν, ἧτις ἄλλοτε ἐ-
πλήρου τὴν πόλιν.

Ἐπανειλημμένως ἐνηργήθη ἡ ἐκκαθάρισις τοῦ Ἰλισσοῦ,
εἶνε δὲ ἀνάγκη νὰ καθαρισθῇ καὶ πάλιν ὁ ποταμὸς αὗτος,
ἔνεκα τῆς συσσωρευθείσης ἴλους, πληθὺς δὲ πλατάνων ἐφυτεύθη
ἐπὶ τῶν ὄχθων αὐτοῦ, ἧτις ἡμέραν τινα θέλει καταστήσει τὸ
μέρος τοῦτο τερπνότατον, ἐνῶ συγχρόνως ἡ πολλαχοῦ τῆς
πόλεως ἐνεργηθεῖσα δενδροφυτεία ἀναμφιβόλως συντελεῖ εἰς
τὴν ὑγείαν τῶν κατοίκων.

Περὶ δὲ τοῦ καταβρέγματος τῶν ὀδῶν οὐ μόνον τῆς πό-
λεως, ἀλλὰ καὶ τῶν χωρίων βεβαίως δὲν εἶνε ἀνάγκη πολλῶν
λόγων, ὅταν τις ἀποτείνεται πρὸς τοὺς κατοίκους τοῦ Δήμου,
οἵτινες βλέπουσι τὰς μὲν κεντρικὰς ὁδοὺς καθ' ἑκάστην δις
καταβρεχομένας, ἐκ δὲ τῶν λοιπῶν ὀδῶν τὰς σπουδαιότερας
ἅπαξ. Πρέπει οἱ συμπολίται νὰ ἀναπολήσωσιν εἰς τὸν νοῦν
αὐτῶν τὰ ὀλίγα καὶ ἄθλια ἐκεῖνα κάρρα τὰ ἐνεργοῦντα ἄλ-
λοτε τὸ κατάβρεγμα δύο ἢ τριῶν ὀδῶν τῆς πόλεως καὶ
τῶν ἀτελέστατα, διὰ νὰ ἐκτιμήσῃ καὶ ὡς πρὸς τοῦτο
τὴν πρόνοιαν τῆς νῦν δημοτικῆς ἀρχῆς, ἧτις ἀλλοῦ μὲν διὰ
σωλήνων ἐκ τῶν ὑδραγωγείων, ἀλλοῦ δὲ διὰ τῶν ἐπίτηδες
κομισθέντων ἐκ Παρισίων κάρρων μετὰ καταβρεκτηρίων ἐ-
νεργεῖ ἐπαρκέστατα τὸ κατάβρεγμα τῆς πόλεως.

Τοιαῦτα εἶνε τινὰ ἐκ τῶν πολλῶν τῆς νῦν δημοτικῆς ἀρ-
χῆς ἐπιτελεσθέντων ἔργων, διὰ σειρᾶς δὲ καὶ ἄλλων ἄρθρων
θέλομεν ἐξακολουθήσει συντόμως ἀναλύοντες τὰς πράξεις τῆς
καθεστῶσης δημοτικῆς ἀρχῆς ἵνα καταδείξωμεν τοῖς συμπο-
λίταις ἡμῶν ὅτι δὲν ἐπλανήθησαν ὅτε πρὸ τετραετίας πανη-
γυρικῶς καὶ διὰ καταπληκτικῆς πλειοψηφίας ἀντικατέστησαν
τὸ τότε καθεστῶς διὰ τοῦ σήμερον ὑπάρχοντος.

Φιλόδημος.

ΑΝΑΠΟΦΕΥΚΤΟΝ ΠΑΣΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

ΟΙΝΟΙ

ΑΔΕΛΦΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

(Οδὸς Σταδίου κάτωθεν τῆς οἰκίας Λύτσιας)